

TO HJØRNESTEN I DIT AVLSARBEJDE

Huldvurdering og dyrenes adfærd er hjørneste­nen i avlsarbejdet. Her kommer en stribe gode råd fra København Rådgivning.

AVLARBEJDE

AF MICHAEL SØNDERUP
MIS@KOPENHAGENFUR.COM

Det lå til at vi skulle have et rekordhøjt avlsresultat i 2011. Naturen hjalp os med at slanke avlsdyrene via den tidlige kulde. Dernæst var det nemt at få tæverne til at æde meget umiddelbart før parring, da der var plusgrader. Endelig medførte den varme april, at tæverne nok blev federe end normalt i drægtigheden. Og tæver i en positiv energibalance får mange hvalpe, men for mig ser det også ud til at de har øget risiko for at få fødselsproblemer i form af øget antal svage eller dødfødte hvalpe samt en dårlig start på mælkeproduktionen.

Og nu er vi ved årsagen, der formentlig be­virkede, at vi kun tangerede rekorden fra avlsresultatet fra 2010 og ikke slog den. Den rekordhøje varme umiddelbart før fødsel be­virkede, at nogle tæver blev utilsigtet inaktive. Vi så selv slanke huld 3-tæver være for inaktive og uinteresserede i foderet. Fodermængden til disse dyr skulle nok have været lavere, end det vi normalt anser for at være en minimumsklat. 2011 viste for os, hvor vigtigt det er, at vurdere tævernes adfærd igennem drægtigheden samt at udføre en fødselskontrol hos de førstfø­dende tæver.

FODRING I DRÆGTIGHEDEN

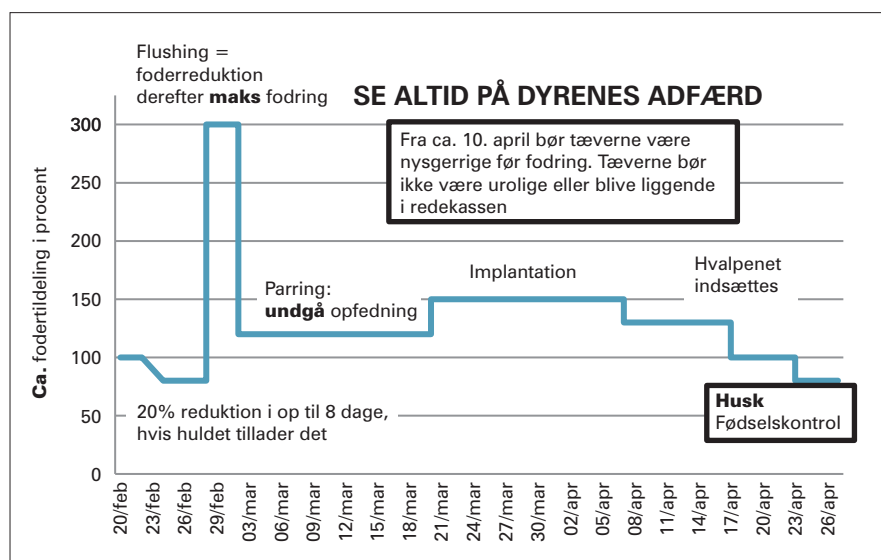
Tæverne bør komme sig igennem hele drægtigheden, både i implantationen, hvor de befrugtede æg sætter sig

fast, og i selve drægtigheden. Tidligere blev der fodret efter ædelyst i implan­ta­tionen, det ser dog ud til at være lige rigeligt. En øget fodertildeling på 30 procent, svarende til 50-75 gram mere pr. tæve i gennemsnit, ser ud til at være et passende niveau. Undersøgelser pe­ger på, at det især er vigtigt, at tæverne kommer sig i den egentlige drægtighed i april. Udfordringen bliver at fodre kraf­tigst muligt, samtidigt med at tæverne står og venter på fodermesteren.

En praktisk måde at foretage en afba­lanceret fodring på kan være, at der fra f.eks. 10. april fodres så langsomt, at det er muligt at halvere foderklatten til de tæver, der bliver i reden eller kun lang­somt kommer ud i forbindelse med fod­ringen. Desuden bør der som altid fod­res efter vejrudsigten og dyrenes huld og adfærd. En anvendelig tommerfinger­regel er, at foderbehovet forandres med 3-4 gram foder pr. grad, når foderet har den energiindhold, den har, om vinteren og foråret. Føles temperaturen 5 grader varmere, reduceres foderbehovet med ca. 15-20 gram. Både vejr og vindforhold influerer på temperaturen, og der er stor forskel på de lokale forhold.

FØDSELSKONTROL

En næsten urørt foderklat på fødsels­dagen bør være et advarselssignal, da den manglende ædelyst vel kunne tyde på en langstrakt fødsel og dermed øget risiko for hvalpetab og dårligere start på diegivningen. For små kuldstørrelser hos de førstfø­dende tæver er et andet

faresignal, da tidligt fødende tæver har de største kuld. Er kuldstørrelsen lavere end normalt, bør der reageres straks ved at sænke fodertildelingen til et minimum i et par dage til alle tæver. Også de der lige har født. Er dagens udfodring sket, kan man stadig nå at udvise rettidig omhu ved at udskyde fodringstidspunktet næste dag. Det er begrænset, hvad tæverne taber sig på to dage med lav fodertildeling, men det har ofte en gavnlige effekt i form af højere kuldstørrelse hos de efterfølgende kuld.

FØR FLUSHING

Fodringen fra nu og indtil efter parringen går ud på at få løsnet flest mulige æg i forbindelse med flushing. Dernæst skal der opspares en ret til at fodre kraftigst muligt i drægtigheden, uden at det går ud over avlsresultatet. De tæver, der har været vanskeligst at få ned i ønskværdigt huld, er også de, der kommer sig hurtigst og dermed har størst risiko for at blive utilsigtet fede og inaktive op til fødsel. Mærkes disse tæver, er det muligt at tildele dem mindre foder i perioden efter flushing og indtil fødsel i forhold til de øvrige tæver. I forbindelse med udsætning i hvert andet bur op til fødsel, vil det være nærliggende at samle disse dyr, da det gør det nemmere at fodre dem hensigtsmæssigt. Endelig vil de tæver, der er vanskeligst at få ned i ønsket huld, også skulle tages særlig hensyn til næste år, så derfor kan disse dyr lige så godt samles næste vinter.

FLUSHINGEN

Flushing er en reduktion af fodertildelingen efterfulgt af fodring efter ædelyst. Jo kraftigere desto bedre. Reduktionen har til formål at øge appetitten, mens den efterfølgende fodring efter ædelyst har til formål at løsne flest mulige æg. Flushing har dog også den negative virkning, at tæverne fedes op. De tunge tæver kan komme sig 300-400 gram på en uge i forbindelse med den forstående flushing. Det er derfor ingen

grund til at fodre efter ædelyst længere end nødvendigt. Farmundersøgelser viser, at fire dages kraftig fodring er nok, afhængig af vejret. Bestil for en sikkerheds skyld 450 gram foder pr. tæve og se, hvor meget de kan optage ved en eller to gange daglig fodring og fordeling, afhængig af vejret.

PARRING

Går parringerne tilfredsstillende fra dag et, bør fodertildelingen reduceres straks for at undgå yderligere opfedning før drægtigheden. Undersøgelser viser, at avlsresultatet ikke reduceres, selv om der fodres lidt henholdende i parringsperioden. Desuden bør der ikke fordeles indtil fødsel, undtaget er eventuelle tynde tæver. Derved reduceres risikoen for den uønskede opfedning.

Tæver bør forsøges parret senest dagen efter de har været til han, da alene kontakten kan have forårsaget en ægløsning. Er tæven uinteressert dagen efter, får hun først tilbuddet, når alle andre er afprøvet. Derved opnås såvel flest mulige parringer inden omparring og parringsforsøg i to ægløsningsperioder. Det resulterer i højere kuldstørrelse.

Er der overskydende tæver på farmen i form af f.eks. en uudnyttet saneringspulje, kan det udnyttes i avlsarbejdet. Flest mulige tæver forsøges parret inden omparring. Om muligt foretages ingen nyparringer under omparringen. Dernæst fjernes sent parrede tæver, der ikke vil omparres. Tæver, der parres de sidste to dage før omparring, har i gennemsnit et lavere avlsresultat. Er der stadig overskydende tæver, fjernes dyr med flest forgæves parringsforsøg.

VEJEHOLD

Vejehold kan være et meget nyttigt supplement til huldvurderingen. 15 tæver, udvalgt blandt de der vejer omkring gennemsnittet eller lige over, vejes nu og en gang ugentlig efter parring indtil

Velhærede tæver, som her et i huld 4, kan få mange livskraftige hvalpe, blot de er aktive før fødsel. 2011 viste, at slanke huld 3-tæver også kan blive uønsket inaktive lige før fødsel. Foto: Jesper Clausen

fødsel. Det tager ikke lang tid og kan give et vigtigt signal om en utilsigtet vægtudvikling. Det kan anbefales at veje to forskellige farvetyper, der har forskellig huldudvikling, da det forbedrer den information, der opnås ved at følge tævernes vægtudvikling. En sigtesnor er, at 1.600 grams-tæver med en hensigtsmæssig huldudvikling vil komme op på deres novembervægt umiddelbart før fødsel, mens tæver over 2 kg nok skal veje ca. 400 gram under, da de er noget federe. Vægtudviklingen bør dog kun være retningsgivende. Det afgørende er tævernes adfærd. ■